

Sygn. akt VIII Ga 461/19

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 29 września 2020 r.

Sąd Okręgowy w Bydgoszczy VIII Wydział Gospodarczy

w składzie następującym:

Przewodniczący: sędzia Elżbieta Kala

sędzia Jacek Wojtycki

sędzia Wojciech Wołoszyk

po rozpoznaniu w dniu 29 września 2020 r. w Bydgoszczy

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa : (...) **w Ł.**

przeciwko: **M. Z. (1)**

o zapłatę

na skutek apelacji wniesionej przez powoda od wyroku Sądu Rejonowego w Bydgoszczy z dnia 4 lutego 2019 r. , sygn. akt. VIII GC 2417/18

oddala apelację.

Jacek Wojtycki Elżbieta Kala Wojciech Wołoszyk

Sygn. akt VIII Ga 461/19

UZASADNIENIE

Powód (...) w Ł. wniósł o wydanie w stosunku do pozwanych W. L. i M. Z. (1) nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym co do kwoty 5 225, 36 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od kwoty 4 022, 84 zł od dnia 31 maja 2010 roku do dnia zapłaty, oraz co do kosztów procesu rozstrzygając o nich według norm przepisanych.

Uzasadniając zgłoszone żądanie powód wskazał, iż (...) jako poprzednik prawny powoda w ramach prowadzonej działalności gospodarczej na podstawie pisemnej umowy najmu wynajęła (...) maszyny i urządzenia budowlane. Najemca nie wywiązał się z obowiązku zapłaty kwot wynikających z wystawionych w związku z tą umową faktur VAT, wobec czego wynajmujący wystąpił ze stosownym pozwem do Sądu, uzyskując nakaz zapłaty zasądzający żądane kwoty. Wszczęte w oparciu o ten nakaz postępowanie egzekucyjne zostało umorzone jako bezskuteczne. W chwili gdy powstała wierzytelność objęta tym tytułem wykonawczym pozwani byli członkami zarządu najemcy, czyli w okresie luty – sierpień 2009 roku. W odpowiedzi na wezwanie do zapłaty pozwany M. Z. (1) wskazał, że pełnił funkcję członka zarządu (...) w B. od 19 marca 2009 roku do 2 czerwca 2009 roku, nie kwestionując przy tym zobowiązania najemcy wobec wynajmującego, braku zapłaty i bezskuteczności egzekucji. W tej sytuacji pozwani ponoszą, zdaniem powoda, odpowiedzialność stosownie do treści art. 299 k.s.h., co uzasadnia powództwo.

Z uwagi na brak podstaw do wydania nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym sprawa została skierowana do rozpoznania na rozprawie.

W odpowiedzi na pozew, pozwany M. Z. (1) wniósł o oddalenie powództwa oraz zasądzenie od powoda na swoją rzecz kosztów procesu wedle norm przepisanych. Pozwany zaprzeczył twierdzeniom powoda, argumentując, iż nie jest mu znana data powstania i wymagalności zobowiązania (...) w B., wobec czego brak podstaw do uznania, że istniały one w okresie, gdy pozwany był członkiem zarządu tej spółki. Ponadto pozwany wyjaśnił, że został powołany na członka zarządu tej spółki w dniu 19 marca 2009 roku, a złożył rezygnację w dniu 3 czerwca 2009 roku, po tym gdy pozwany W. L., będący wówczas dominującym wspólnikiem spółki nie wyraził zgody ani na jej dokapitalizowanie w drodze dopłat lub podwyższenia kapitału zakładowego ani na zgłoszenie wniosku o ogłoszenie upadłości. W ocenie pozwanego, zobowiązanie, którego dochodzi powód powstało w okresie, kiedy członkami zarządu (...) w B. byli W. L., Z. S. (1) oraz J. R..

Wyrokiem z dnia 4 lutego 2019 r. Sąd Rejonowy w Bydgoszczy oddalił powództwo i obciążył powoda kosztami procesu w kwocie 917 zł (sygn. akt VIII GC 2417/18). Sąd Rejonowy ustalił następujący stan faktyczny w sprawie.

Nakazem zapłaty w postępowaniu upominawczym wydanym w dniu 30 czerwca 2010 roku w sprawie XIII GNc 2513/10 Sąd Rejonowy dla Łodzi – Śródmieścia w Łodzi orzeczono, iż (...) w B. zobowiązana jest zapłacić (...) w Ł. kwotę 4 022, 84 zł z odsetkami ustawowymi od dnia 31 maja 2010 roku do dnia zapłaty oraz opłatą sądową w wysokości 25 zł i kosztami zastępstwa procesowego w wysokości 617 zł. Orzeczenie to po uprawomocnieniu się zostało zaopatrzone w klauzulę wykonalności, a następnie w oparciu o ten tytuł wykonawczy zostało wszczęte przeciwko (...) w B. postępowanie egzekucyjne. Prowadzący je Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym w Bydgoszczy M. B. postanowieniem z dnia 30 czerwca 2014 roku wydanym w sprawie KM 1712/13 umorzyła je jednak z uwagi na bezskuteczność egzekucji. Koszty tej egzekucji wyniosły 261, 52 zł.

W dniu 19 marca 2009 roku odbyło się nadzwyczajne zgromadzenie wspólników (...) w B., podczas którego w skład zarządu powołano pozwanego M. Z. (1). Pozwany zajął miejsce J. R., który w dniu 5 marca 2009 roku złożył rezygnację z tej funkcji. Pismem z dnia 18 marca 2009 roku Z. S. (1) również złożył rezygnację z funkcji członka zarządu (...) w B..

W dniu 3 czerwca 2009 roku pozwany M. Z. (1) złożył rezygnację z funkcji członka zarządu (...) w B.. Przyczyną takiej decyzji był brak realnego wpływu na zarządzanie spółką, w tym również w kwestiach finansowych. Pomimo informacji uzyskanych o stanie majątkowym spółki pozwany W. L. nie wyraził bowiem zgody na jej dokapitalizowanie w drodze dopłat lub podwyższenia kapitału zakładowego ani na zgłoszenie wniosku o ogłoszenie upadłości. Powyższa zmiana składu zarządu (...) w B. nie została zgłoszona do Krajowego Rejestru Sądowego. Postanowieniem z dnia 18 października 2010 roku wydanym w sprawie XV Gzd 16/10 Sąd Rejonowy w Bydgoszczy pozbawił pozwanego W. L. prawa prowadzenia działalności gospodarczej na własny rachunek oraz pełnienia funkcji członka rady nadzorczej, reprezentanta lub pełnomocnika w spółce handlowej, przedsiębiorstwie państwowym, spółdzielni, fundacji lub stowarzyszenia na okres trzech lat.

Pozwany W. L. zmarł w dniu 15 kwietnia 2014 roku, wobec czego postanowieniem z dnia 15 listopada 2018 roku postępowanie zostało zawieszona w tym zakresie.

W dniu 16 listopada 2016 roku doszło do połączenia (...) w Ł. jako spółki przejmowanej z powodem jako spółką przejmującą w oparciu o art. 492 § 1 pkt 1 k.s.h.

Stan faktyczny Sąd Rejonowy ustalił w oparciu o treść przedłożonych odpisów dokumentów prywatnych lub urzędowych, których prawdziwość nie była kwestionowana przez strony, a nadto w oparciu o zeznania świadków K. T., M. K. (1), Z. S. (1), czyli pracowników (...) w B. zatrudnionych w okresie powstania wierzytelności objętej nakazem zapłaty w postępowaniu upominawczym wydanym w dniu 30 czerwca 2010 roku w sprawie XIII GNc 2513/10 przez Sąd Rejonowy dla Łodzi – Śródmieścia w Łodzi.

Sąd Rejonowy zważył, że z zeznań tych świadków wynikało wprost, że pozwany W. L. podejmował nieracjonalne decyzje związane z zarządzaniem (...) w B., zaś w chwili gdy pozwany M. Z. (1) dowiedział się o złej sytuacji finansowej tej spółki złożył on z tego względu rezygnację z pełnienia funkcji członka zarządu tej spółki.

Sąd I instancji powołał się na dyspozycję art. 299 § 1 k.s.h., zgodnie z którym jeżeli egzekucja przeciwko spółce okaże się bezskuteczna, członkowie zarządu odpowiadają solidarnie za jej zobowiązania. Członek zarządu może się uwolnić od odpowiedzialności, o której mowa w § 1, jeżeli wykaże, że we właściwym czasie zgłoszono wniosek o ogłoszenie upadłości lub w tym samym czasie wydano postanowienie o otwarciu postępowania restrukturyzacyjnego albo o zatwierdzeniu układu w postępowaniu w przedmiocie zatwierdzenia układu, albo że niezgłoszenie wniosku o ogłoszenie upadłości nastąpiło nie z jego winy, albo że pomimo niezgłoszenia wniosku o ogłoszenie upadłości oraz niewydania postanowienia o otwarciu postępowania restrukturyzacyjnego albo niezatwierdzenia układu w postępowaniu w przedmiocie zatwierdzenia układu wierzyciel nie poniósł szkody (art. 299 § 2 k.s.h.).

Sąd Rejonowy wyjaśnił, że specyfika odpowiedzialności członka zarządu, opartej na przepisie art. 299 § 1 i 2 k.s.h. przejawia się w tym, że wierzyciel, który nie wyegzekwował swojej wierzytelności od spółki, nie musi na zasadach ogólnych dowodzić wysokości doznanej szkody. Wystarczające będzie przedłożenie tytułu egzekucyjnego stwierdzającego istnienie zobowiązania spółki oraz wykazanie, że egzekucja wobec spółki okazała się bezskuteczna. Wystarczającym dowodem, że egzekucja przeciwko spółce okazała się bezskuteczna, jest postanowienie komornika o umorzeniu postępowania egzekucyjnego z tego względu, że jest oczywiste, iż z egzekucji nie uzyska się sumy wyższej od kosztów egzekucji (art. 824 § 1 pkt 3 k.p.c.).

Wskazano, że członek zarządu może zwolnić się z odpowiedzialności wykazując, iż w czasie pełnienia przez niego funkcji nie było podstaw do wystąpienia z wnioskiem o ogłoszenie upadłości, a tym samym wykazując, iż nie istnieje związek przyczynowy między sposobem sprawowania zarządu a szkodą doznaną przez wierzyciela spółki, albo że niezgłoszenie wniosku o ogłoszenie upadłości oraz niewszczęcie postępowania układowego nastąpiło nie z jego winy, bądź w końcu, że mimo niezgłoszenia upadłości wierzyciel nie uzyskałby zaspokojenia. Pozwany członek zarządu może się również od niej uwolnić przez wykazanie, że przestał pełnić tę funkcję przed powstaniem zobowiązania spółki. Przesłankami odpowiedzialności członków zarządu spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w świetle art. 299 § 1 k.s.h. są zatem, jak to już wskazano, istnienie zobowiązania spółki, a ściślej jego podstawy w czasie sprawowania przez nich funkcji członków zarządu oraz bezskuteczność egzekucji tego zobowiązania z majątku tej spółki zarówno w okresie sprawowania funkcji przez członków zarządu, jak i już po ich odwołaniu. Okoliczności te musi udowodnić powód. Pozwany członek zarządu może się od niej uwolnić przez wykazanie, że przestał pełnić tę funkcję przed powstaniem zobowiązania spółki lub w sytuacji przeciwnej - przez wykazanie przesłanek ekskulpujących opisanych w art. 299 § 2 k.s.h. (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 21 lutego 2002 r., IV CKN 793/00, OSNc 2003, Nr 2, poz. 22, z dnia 16 maja 2002 r., IV CKN 933/00, nie publ. i z dnia 8 marca 2007 r., III CSK 352/06, nie publ.). Sąd Rejonowy zważył, że w sprawie niniejszej powód - spółka przejmująca (...) w Ł. wszedł w jej prawa i obowiązki, w tym również w zakresie wierzytelności objętej nakazem zapłaty w postępowaniu upominawczym wydanym w dniu 30 czerwca 2010 roku w sprawie XIII GNc 2513/10 przez Sąd Rejonowy dla Łodzi - Śródmieścia w Łodzi przeciwko (...) w B.. Tym samym powód uzyskał legitymację do wystąpienia z niniejszym powództwem.

Podkreślono, że dla wykazania jego zasadności powód przedłożył ww. tytuł wykonawczy oraz odpis postanowienia Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Bydgoszczy M. B. z dnia 30 czerwca 2014 roku wydanego w sprawie KM 1712/13 stwierdzającego bezskuteczność egzekucji wobec (...) w B.. W związku z powyższym uznać należało, w ocenie Sądu Rejonowego, iż powód w należyty sposób wykazał, iż egzekucja należności objętej powyższym tytułem wykonawczy przeciwko tej spółce kapitałowej okazała się bezskuteczna.

Przeciwko uwzględnieniu powództwa przemawiał jednakże, w ocenie tego Sądu, fakt, iż pozwany M. Z. (1) w dniu 3 czerwca 2009 roku złożył rezygnację z pełnienia funkcji członka zarządu (...) w B., z powodu odmowy drugiego członka zarządu, czyli pozwanego W. L. będącego jednocześnie dominującym współnikiem, podjęcia działań mających na celu niezwłoczną poprawę sytuacji finansowej spółki poprzez jej dokapitalizowanie, ewentualnie złożenie wniosku o ogłoszenie o jej upadłości. Tym samym nie sposób przypisać, zdaniem Sądu Rejonowego, pozwanemu M. Z. (1) winy

za niezłożenie w terminie wniosku o ogłoszenie upadłości (...) w B., co jest warunkiem odpowiedzialności z art. 299 § 1 k.s.h.

Mając powyższe okoliczności na względzie, Sąd Rejonowy na podstawie art. 299 § 1 k.s.h. a contrario orzekł jak w pkt. I (pierwszym) wyroku. O kosztach procesu orzeczono na podstawie art. 98 § 1 i 3 w zw. z art. 99 k.p.c., zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik procesu. Pozwanemu należy się zwrot uiszczonych opłat skarbowej od pełnomocnictwa procesowego w kwocie 17,00 złotych oraz kosztów zastępstwa procesowego, które wedle stawki minimalnej opiewały na 900 złotych (§ 2 pkt 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych).

Postanowieniem z dnia 7 czerwca 2019 r. Sąd Rejonowy, na skutek zażalenia pozwanego, uznając je za oczywiście uzasadnione, uchylił rozstrzygnięcie o kosztach procesu zawarte w punkcie II w/w wyroku i zasądził od powoda na rzecz pozwanego kwotę 1817 zł (zamiast pierwotnej kwoty 917 zł).

Powód w apelacji zaskarżył w/w wyrok w całości, zarzucając mu:

- naruszenie art. 217 k.p.c. w zw. z art. 227 k.p.c. poprzez pominięcie przez Sąd I instancji wniosków dowodowych strony powodowej zawartych w piśmie z dnia 31 października 2018 r. mających istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy i w konsekwencji nieustalenie kiedy powstał stan niewypłacalności i obowiązek złożenia wniosku zgodnie z art. 21 ust. 1 ustawy prawo upadłościowe,

- naruszenie art. 267 k.p.c. poprzez nieodebranie przyrzeczenia od świadków K. T., M. K. (1), Z. S. (1) podczas rozprawy 17 grudnia 2018r., pomimo nieobecności strony powodowej oraz jej pełnomocnika, podczas gdy zgodnie ze zdaniem drugim naruszonego przepisu świadkowie mogą być zwolnieni przez Sąd od złożenia przyrzeczenia wyłącznie za zgodą obu stron,

- naruszenie art. 328 § 2 k.p.c. poprzez sporządzenie uzasadnienia zaskarżonego wyroku w sposób uniemożliwiający kontrolę orzeczenia, albowiem Sąd I instancji w żaden sposób nie wskazał z jakich przyczyn pomija wnioski dowodowe strony powodowej zawarte w piśmie z dnia 31 października 2018 r.,

- naruszenie art. 299§ 2 k.s.h. w zw. z art. 204 ksh poprzez niewłaściwe zastosowanie i w konsekwencji niezasadne oddalenie przedmiotowego powództwa z uwagi na brak możliwości przypisania winy pozwanemu M. Z. (2) za niezłożenie w terminie wniosku o ogłoszenie upadłości, w ocenie powoda pozwany powinien złożyć wniosek o ogłoszenie upadłości samodzielnie, w szczególności, iż był świadomy złego stanu finansowego spółki (...),

- naruszenie art. 21 ust. 2 ustawy prawo upadłościowe poprzez jego bezzasadne niezastosowanie i w konsekwencji niezasadne oddalenie przedmiotowego powództwa z uwagi na brak możliwości przypisania winy pozwanemu M. Z. (2) za niezłożenie w terminie wniosku o ogłoszenie upadłości, podczas gdy zdaniem powoda obowiązek zgłoszenia wniosku o ogłoszenie upadłości spoczywa na każdym, kto na podstawie ustawy, umowy spółki lub statutu ma prawo do prowadzenia spraw dłużnika i do jego reprezentowania, samodzielnie lub łącznie z innymi osobami.

Apelujący jednocześnie wniósł o zwrócenie się przez Sąd do:

- Urzędu Skarbowego w B. o wykaz zaległości Spółki (...) w okresie od kwietnia do sierpnia 2009r. wraz z informacją kiedy zostały zapłacone oraz skąd pochodziły środki, które pozwoliły na ewentualne uregulowanie długu, a także kopie deklaracji podatkowych spółki w okresie od kwietnia do sierpnia 2009 r. na okoliczność stanu finansowego spółki w ww. okresie i braku majątku do którego powodowa spółka mogła skierować egzekucję,

- (...) Oddział w B. o wykaz zaległości za poszczególne miesiące spółki(...) w okresie od kwietnia do sierpnia 2009r. wraz z informacją kiedy zostały zapłacone oraz skąd pochodziły środki, które pozwoliły na ewentualne uregulowanie długu, a także kopie deklaracji podatkowych spółki w okresie od kwietnia do sierpnia 2009 r. na okoliczność stanu finansowego spółki w ww. okresie i braku majątku do którego powodowa spółka mogła skierować egzekucję,

- dopuszczenie dowodu z opinii biegłego z zakresu rachunkowości i finansów na okoliczność sytuacji majątkowej i ekonomicznej spółki (...) w okresie od 2008- 2009r. oraz daty, w której powstały podstawy do złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości spółki (...) z zastrzeżeniem, iż strona powodowa wnosi o przeprowadzenie tegoż dopiero po uzyskaniu w/w dokumentów.

Skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku w całości oraz o zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów postępowania procesowego, w tym kosztów zastępstwa procesowego za obie instancje według norm przepisanych ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja powoda nie zasługiwała na uwzględnienie.

Specyfika przedmiotowej sprawy na etapie postępowania apelacyjnego przejawiała się w tym, że kierunek jej rozstrzygnięcia wprost determinowany był oceną zasadności stanowiska Sądu I instancji w przedmiocie nieuwzględnienia wniosków dowodowych powoda, zmierzających do wykazania sytuacji majątkowej i ekonomicznej spółki (...) w okresie od 2008-2009 oraz do ustalenia daty, w której powstały podstawy do złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości.

Podejmując to zagadnienie Sąd Okręgowy wskazuje, że przeprowadzenie tych dowodów było, w jego ocenie, zbędne w sytuacji, gdy pozwany nie kwestionował faktu istnienia zobowiązania spółki (...) wynikającego z nakazu zapłaty Sądu Rejonowego dla Łodzi – Śródmieścia w Łodzi z dnia 30 czerwca 2010 r. wydanego w sprawie o sygn. akt XIII GNC 2513/10, jak również nie kwestionował złej kondycji finansowej spółki (...) w krótkim czasie, gdy sprawował funkcję członka zarządu, tj. w bezspornym okresie od dnia 19 marca 2009 r. do 2 czerwca 2009 r., jak również konieczności złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości, bądź przeprowadzenia dopłat przez współników. Istota niniejszego sporu sprowadzała się bowiem do ustalenia, czy pozwany M. Z. (1) ponosi odpowiedzialność z tytułu niezłożenia wniosku o ogłoszenie upadłości.

Należy zatem wskazać, że członek zarządu może uwolnić się od odpowiedzialności wynikającej z art. 299 § 1 ksh w trzech sytuacjach: jeżeli wykaże, że we właściwym czasie zgłoszono wniosek o ogłoszenie upadłości lub w tym samym czasie wydano postanowienie o otwarciu postępowania restrukturyzacyjnego albo o zatwierdzeniu układu w postępowaniu w przedmiocie zatwierdzenia układu; jeżeli wykaże, że choć nie doszło we właściwym czasie do złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości spółki, to miało to miejsce nie z jego winy; jeżeli wykaże, że choć nie doszło we właściwym czasie do złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości spółki oraz niewydania postanowienia o otwarciu postępowania restrukturyzacyjnego albo niezatwierdzenia układu w postępowaniu w przedmiocie zatwierdzenia układu, to wierzyciel nie poniósł szkody.

Ciężar dowodu wskazanych wyżej okoliczności spoczywa na osobie pozwanej (zob. wyrok SA w Szczecinie z dnia 27 marca 2018 r., I AGa 12/18, LEX nr 2507727). Jak słusznie podkreślił Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 22 maja 2013 r. (III CSK 321/12, LEX nr 1353211): "Odpowiedzialność ukształtowana przez art. 299 § 1 k.s.h. służy interesowi wierzycieli i ma na celu ich ochronę, stanowiąc o zasadach i przesłankach odpowiedzialności członków zarządu spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w okolicznościach wskazanych w tym przepisie. Przesłanki egzoneracyjne określone w art. 299 § 2 k.s.h. mają na celu zrównoważenie sytuacji członków zarządu spółki z o.o. wobec wierzycieli, jeżeli mimo bezskuteczności egzekucji wobec spółki nie powinno się również do odpowiedzialności cywilnej pociągać tych osób, z przyczyn enumeratywnie wskazanych w powołanym przepisie. Przepis ten jest wyjątkiem od zasady odpowiedzialności członków zarządu spółki z o.o. przewidzianej w art. 299 § 1 k.s.h. i do nich należy wykazanie okoliczności zwalniającej ich z odpowiedzialności względem wierzycieli spółki" (zob. również częściowo polemiczną glosę do tego orzeczenia M. Gutowskiego, OSP 2014, z. 2, s. 234 i n.).

Jak wynika z powyższego, wobec oparcia odpowiedzialności kreowanej przepisami omawianej regulacji na zasadzie winy, osoby, przeciwko którym podniesione zostaną roszczenia, mogą próbować ekskulpować się od

odpowiedzialności, wykazując w szczególności, iż nie ponoszą winy w niezłożeniu lub opóźnionym złożeniu wniosku o ogłoszenie upadłości. Taki zarzut postawił zaś pozwany w sprawie niniejszej.

Podkreślić należy, że przepis art. 299 § 2 k.s.h. przewiduje domniemanie winy członka zarządu w niezgłoszeniu wniosku o upadłość we właściwym czasie; członkom zarządu powinien być bowiem znany na bieżąco stan finansowy spółki i możliwość zaspokojenia długów (tak słusznie SN w wyroku z dnia 11 marca 2008 r., II CSK 545/07, LEX nr 385597; podobnie SA w Łodzi w wyroku z dnia 21 grudnia 2018 r., I AGa 92/18, LEX nr 2637816 oraz SA w Szczecinie w wyroku z dnia 28 marca 2019 r., III AUa 536/18, LEX nr 2776060, w którym podkreślono, że członek zarządu powinien wykazać brak winy, czyli udowodnić stosowną argumentacją swoją staranność oraz fakt, że uchybienie określone obowiązkowi było od niego niezależne; przy czym - jak podkreślił SA - oczywistym jest, że negatywnie z omawianego punktu widzenia oceniana jest nie tylko wina umyślna, ale także wina nieumyślna w obu jej postaciach, tzn. niedbalstwa i lekkomyślności).

Członek zarządu, chcący uniknąć odpowiedzialności, powinien wykazać swój niezawiniony brak kontaktu z finansami i księgowością spółki. Powody mogą być różne: od dłuższej nieobecności członka zarządu obejmującej czas, w którym odpowiedni wniosek miał być złożony, po podstępne wprowadzenie w błąd co do danych o wynikach finansowych spółki (zob. również wyrok SN z dnia 6 maja 2009 r., II CSK 661/08, LEX nr 511995, w którym podkreślono, że: "Brak winy może wiązać się z różnymi okolicznościami. Istotne jest jedynie, aby te okoliczności powodowały brak możliwości stwierdzenia istnienia podstawy do ogłoszenia upadłości pomimo dłożenia należytej staranności przez członka zarządu").

Uchylić się od odpowiedzialności będą mogli również ci spośród członków zarządu (likwidatorów), którzy na podstawie ksiąg handlowych i bilansów spółki wykażą, że w czasie, gdy zarząd spółki spoczywał w ich rękach, stan jej interesów był taki, że nie uzasadniał złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości lub otwarcie postępowania układowego. Zwolnieni od odpowiedzialności będą również ci członkowie zarządu, którzy po objęciu swojej funkcji i ustaleniu stanu interesów spółki, natychmiast złożyli odpowiedni wniosek (por. J. Namitkiewicz, Kodeks..., op. cit., s. 359; D. Kupryjańczyk, Powództwo przeciwko członkom zarządu spółki z o.o. (art. 299 k.s.h.), Pr. Sp. 2011, nr 12, s. 14.).

W ocenie Sądu Okręgowego, zaferowane przez pozwanego i przeprowadzone przez Sąd Rejonowy dowody, w tym ze źródeł osobowych, dotyczyły okoliczności fundamentalnych dla rozstrzygnięcia sprawy z punktu widzenia możliwości uwolnienia się przez niego od odpowiedzialności odszkodowawczej w stosunku do powoda. Zmierzały one bowiem do wykazania, że pozwany nie ponosi winy za niezłożenie wniosku o ogłoszenie upadłości spółki (...) w ustawowym terminie, a zatem przesłanki egzoneracyjnej przewidzianej w art. 299 § 2 k.s.h.

W ocenie Sądu Okręgowego, w oparciu o znajdujące się w aktach sprawy dokumenty oraz zeznania świadków: K. T., M. K. (1), Z. S. (1) oraz samego pozwanego, Sąd pierwszej instancji prawidłowo zważył, że nie sposób przypisać M. Z. (1) winy za niezłożenie w terminie wniosku o ogłoszenie upadłości (...) z siedzibą w B., co jest warunkiem odpowiedzialności z art. 299 § 1 ksh.

W świetle złożonych zeznań nie budzi wątpliwości Sądu Okręgowego fakt, że pozwany M. Z. (1) niezwłocznie po objęciu funkcji w zarządzie spółki (...) wraz z uprawnionym do tych czynności księgowym - K. T., przeprowadził badanie stanu finansowego spółki ze szczególnym uwzględnieniem należności i zobowiązań. Pozwany podkreślił, że z uwagi na odstąpienie od zewnętrznej księgowości oraz analizę nieopisanych dokumentów kosztowych, dopiero pod koniec maja 2009 r. poznał faktyczną kondycję ekonomiczną spółki. Jego zdaniem, spółkę należało albo niezwłocznie dokapitalizować albo złożyć wniosek o ogłoszenie jej upadłości. Z akt wynika, że pozwany przedstawił niezwłocznie istniejącą sytuację finansową spółki (...) (wspólnikowi dominującemu), ten ostatni kategorycznie jednak odmówił wniesienia dopłat, nie wyrażał również zgody na wystąpienie z wnioskiem o ogłoszenie upadłości.

Na problemy w porozumieniu się pozwanego z W. L. wskazywała zresztą w swych zeznaniach świadek M. K. (1) (zob. zeznania M. K., k. 135v), a także był członkiem zarządu spółki - (...), który zeznał, że W. L. był „trudnym człowiekiem do współpracy”, ciężko było wypracować z nim „rozsądną współpracę”, gdyż nieraz upierał się i stawiał na swoim (zob. zeznania Z. S., k. 136). Natomiast świadek K. T. potwierdził, że natychmiast po przeprowadzeniu audytu udał się

wraz z pozwanym M. Z. (1) do „właściciela” spółki – W. L., z propozycjami na „uratowanie lub zlikwidowanie” spółki. Podkreślił, że W. L. odmówił zarówno poczynienia dopłat, wzięcia kredytu, a także nie zgadzał się na złożenie wniosku o ogłoszenie upadłości spółki (zob. zeznania T. T., k. 135v).

Pozwany, chcąc wykazać, że nie ponosi winy za niezłożenie wniosku o ogłoszenie upadłości, nie kwestionował faktu, że spółka – w czasie gdy sprawował funkcję członka zarządu – znajdowała się w złej kondycji ekonomicznej. Nie sposób jednak, w ocenie Sądu Okręgowego, przypisać pozwanemu winy w niezłożeniu wniosku o ogłoszenie upadłości w sytuacji, gdy pozwany – niezwłocznie po objęciu funkcji członka zarządu, wykazał należytą staranność i dbałość o interesy spółki, zlecając audyt uprawnionej do tego osobie, a następnie niezwłocznie po zapoznaniu się z niekorzystnymi wynikami tego audytu, zażądał od drugiego członka zarządu – W. L., wraz z którym uprawniony był do „łącznej” reprezentacji spółki, podjęcia natychmiastowych działań celem „naprawienia” spółki bądź też postawienia jej w stan upadłości. Wreszcie, po uzyskaniu kategorycznej odmowy ze strony większościowego współnika, pozwany natychmiast złożył rezygnację z pełnionej funkcji, nie widząc – jak podkreślił w swych zeznaniach – szans na dalszą współpracę (zob. zeznania pozwanego, k. 123v). Nie było przy tym sporne w sprawie, czy rezygnacja M. Z. (1) została prawidłowo zgłoszona. Zdaniem Sądu Okręgowego, nie można jednocześnie w sposób negatywny ocenić decyzji pozwanego, o złożeniu w okolicznościach wyżej wskazanych rezygnacji z funkcji członka zarządu. Pozwany podjął bowiem taką decyzję niezwłocznie po zapoznaniu się z sytuacją finansową spółki i zdecydowanym brakiem współpracy ze strony drugiego członka zarządu.

Podkreśla się, że jako kryterium braku winy w zakresie niezłożenia wniosku o ogłoszenie upadłości powinno się przyjąć obiektywny miernik staranności, jakiej można wymagać od strony należycie dbającej o swoje interesy. Osoba zainteresowana (członek zarządu) winna wykazać brak winy, czyli udowodnić stosowną argumentacją swoją staranność, oraz fakt, że uchybienie określonemu obowiązkowi było od niej niezależne. Każdy z członków zarządu spółki z należytą starannością powinien zadbać o ochronę interesów wszystkich wierzycieli zagrożonych stanem niewypłacalności spółki i nie dopuścić do sytuacji, w której żaden z wierzycieli nie zostanie zaspokojony lub niektórzy z nich zostaną zaspokojeniu ze szkodą dla innych (por. uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 27 maja 2009 r., II UK 373/08, LEX nr 509019). W świetle przedstawionych wyżej uwag stwierdzić, w ocenie Sądu Okręgowego, należy, że dochowanie tak pojmowanej należytej staranności pozwany wykazał, czym zwolnił się z odpowiedzialności z art. 299 § 1 ksh.

Uwzględniając powyższe, Sąd Okręgowy uznał zarzuty apelacji za nieuzasadnione i dlatego apelację powoda na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił w całości.

Jacek Wojtycki Elżbieta Kala Wojciech Wołoszyk